

Sis barrets i un parell de sabates



Barret blanc

El blanc és el color habitual del paper per escriure. Fa referència a la neutralitat, a la imparcialitat, a la **visió objectiva**.

Quan ens posem el barret blanc, ens imaginem que som un investigador davant un full en què encara no hi ha res escrit. El seu objectiu és omplir-lo amb els resultats de la seva recerca.

El barret blanc ens disposa a explorar, a informar-nos i a posar negre sobre blanc tot allò que cal saber sobre el tema que ens ocupa. Vol ser imparcial i rigorós.

Es pregunta: *Què sé sobre el tema? Què em cal saber? Què he de tenir en compte abans de seguir endavant?*



Barret vermell

El vermell és el color del foc i de la passió. Fa referència a les intuïcions, a la **visió emocional**.

Quan ens posem el barret vermell, ens imaginem que som un gran foc de sensacions que crema.

El barret vermell ens recorda que les emocions tenen un paper fonamental en la cerca de solucions als problemes. Amb el barret vermell podem deixar aflorar els sentiments i atendre més al cor que al cap. Ens permet ser subjectius i prendre també en consideració els sentiments dels altres.

Es pregunta: *Com em sento? Com se sent l'altre? Què intueixo que pot anar bé? I malament? Quin pressentiment tinc?*



Barret negre

El negre és el color de les togues dels jutges. Fa referència a la severitat, al rigor, a la **visió prudent**.

Quan ens posem el barret negre, parem atenció als possibles perills i actuem amb cautela. Som previnguts i preveiem les possibles conseqüències de les nostres decisions. Tenim permís per ser pessimistes.

El barret negre també ens ajuda a considerar els valors morals. Ens imaginem que som en un jutjat i que hem de dictar sentència en relació al cas que se'ns presenta.

Es pregunta: *Què pot passar si...? Quins perills hi pot haver si es pren aquesta decisió? Hi ha algun aspecte riscós? Encaixa amb els meus principis?*



Les sabates còmodes conviden a caminar. En cada unitat, després d'analitzar els reptes amb els diferents barrets, haurem de fer un pas important: passar a l'acció! No n'hi ha prou de parlar dels problemes, cal afrontar-los i comprometre'ns amb la seva solució, actuant.

En aquest llibre se'ns plantejaren reptes que haurem de resoldre. Haurem de buscar solucions creatives a les situacions plantejades i abordar-les des de diferents punts de vista. Per aconseguir-ho, us convidem a entrar en un joc.

Es tracta de posar-nos diferents barrets imaginaris: ara el blanc, ara el vermell, ara el verd... i calçar-nos un parell de sabates també imaginàries. Posar-nos un barret concret ens farà analitzar els problemes des de diferents perspectives. Les sabates ens cridaran a l'acció. Normalment, els reptes, fins i tot els aparentment més senzills, són, en realitat, complexos. Cal tenir en compte molts factors per trobar les millors solucions. A mesura que us aneu fent experts en l'ús dels barrets i les sabates, comprovareu que són molt útils a l'hora de prendre decisions. Els podeu aplicar en les diferents situacions de la vida quotidiana. Veureu com simplifiquen les coses!

Us presentem els barrets i les sabates, però no cal encara que tracteu d'entendre la funció de cadascun. Ho anireu descobrint a mesura que avanci el joc.



Barret groc

El groc és el color del sol. Fa referència a la lluminositat, a la **visió optimista**.

Quan ens posem el barret groc, ens imaginem que el sol ens omple d'energia i ens sentim alegres, radiants, confiats. Tot ens sembla possible.

El barret groc ens fa veure els aspectes positius de les solucions que donem als problemes. Del pensament del barret groc sorgeixen propostes de millora. Sempre té un caire constructiu i busca noves oportunitats.

Es pregunta: *Per què això pot funcionar? Quins beneficis se'n poden obtenir? Quins avantatges té?*



Barret verd

El verd és el color de la vegetació exuberant. Fa referència a la fertilitat, a l'enginy, a la **visió creativa**.

Quan ens posem el barret verd, ens imaginem que som com la terra adobada on les idees creixen amb facilitat per tot arreu.

El barret verd és provocatiu, dinàmic i esbojarrat. Ens permet ser agosarats i deixar-nos endur per impulsos. Els prejudicis, els convencionalismes, les idees preconcebudes no hi tenen cabuda. El sentit de l'humor hi té un lloc destacat.

Es pregunta: *Hi ha alguna idea nova que s'hi pugui aplicar? Hi ha cap nou suggeriment? Podríem fer-ho d'una manera diferent a com hem fet fins ara?*



Barret blau

El blau és el color del cel. Fa referència a la **visió panoràmica**.

Quan ens posem el barret blau, ens imaginem que estem contemplant el firmament atentament i relaxadament, intentant copsar la imatge en la seva totalitat.

El barret blau ens predisposa a fer un resum del que han aportat els altres barrets. No vol que analitzem una a una les parts d'un problema i que ens perdem en els detalls. El que pretén és fer una bona síntesi i ens ajuda a organitzar-nos.

Es pregunta: *Com es posa en comú tot plegat? A quines conclusions s'ha arribat? Hi ha acord? En quins punts hi ha desacord? Com cal seguir endavant?*

1

Els reptes demanen resposta

CONTINGUTS

- 1 Les normes ens ho posen fàcil
- 2 Decidim amb criteri
- 3 Drets i deures a l'escola
- 4 Som lliures i autònoms

En aquesta unitat, aprendrem a actuar amb llibertat i autonomia en la presa de decisions i a ser responsables dels propis actes.



I TU QUÈ EN PENSES?

- Et consideres una persona lliure? I autònoma? I responsable?
- Et costa prendre decisions? Recordes alguna decisió que t'hagi costat especialment prendre?
- Les normes ens donen o ens prenen llibertat i autonomia? Ens ajuden a prendre decisions?

La setmana que ve anirem a visitar la llar d'avis que hi ha a prop de l'escola. Ens fa molta il·lusió, però també ens preocupa.

Els nois i noies de la classe estem acostumats a tractar amb persones de la nostra edat o de la generació dels pares. Les úniques relacions que tenim la majoria de nosaltres amb la gent gran és amb els nostres avis i, a tot estirar, amb els seus amics. Per això ens sorgeixen moltes preguntes.

Com que ens fa il·lusió i volem que tot vagi bé, hem decidit preparar-nos la visita a la llar d'avis. Per això, establim cinc normes que la guiï i decidirem, entre tots, quin regal volem fer als residents.



- Sabrem tractar la gent gran? Com els hem de parlar? Estaran còmodes amb nosaltres? Si els tractem amb afecte i suavitat, no els semblarà que els estem tractant com a nens i s'ofendran? Què els agradarà més, que els toquem i els abracem o que ens mantinguem físicament distants?
- Si els portem un regal, quin serà l'adequat? Els n'hauriem de dur un de material, com ara un ram de flors o un objecte creat per nosaltres, o un d'immaterial, com ara una cantada, una representació teatral o un recital de poemes?

1

Les normes ens ho posen fàcil



Quan en Marc va suggerir que pactéssim cinc normes per conviure bé amb la gent gran abans d'anar a la llar d'avis, a molts ens va semblar una bestiesa. Com si no tinguéssim ja prou normes a l'escola, a casa, al carrer... com per donar-nos-en més! Ell, però, ens va fer veure que, si tots teníem clares les pautes de conducta que cal seguir, podríem evitar problemes i sentir-nos més lliures i còmodes. D'entrada, no ho vam veure gaire clar: evitar problemes? Potser sí. Però sentir-nos més còmodes i lliures? Això de cap manera! Però, després de discutir-ho una bona estona, hem decidit provar-ho.

L'OBJECTIU ➔ Establir cinc normes de convivència

ACTIVITATS

➔ ENS POSEM EL BARRET... blanc

PAS 1: Ens informem sobre la gent gran

Què sabem de la gent gran? En què els podem ajudar? En què ens poden ajudar ells a nosaltres?

- Ens informarem sobre la gent gran. Haurem d'exposar tot el que sabeu amb relació al tema i, si cal, investigar per ampliar la informació.



- 1 Descriu una persona gran del teu entorn proper. Atén als trets físics, la personalitat, els costums i les aficions.

- 2 Investiga les característiques de la gent gran i de la jove i anota les que creguis que cal tenir en compte quan els anem a veure.

Característiques de les persones grans	Característiques de les persones joves



Que gran és la gent gran!

Cada persona és diferent i única. Per tant, parlar d'allò que caracteritza el col·lectiu de la gent gran o el dels joves és sempre poc precís. Tot i així, investigarem els trets i necessitats que podem tenir en comú. Pot ser una bona manera de descobrir-los. Tenen molt a ensenyar-nos i nosaltres a aprendre'n!

→ ENS POSEM EL BARRET... vermell

PAS 2: Explorem els sentiments de joves i grans

Com em sentiré amb els avis? Com se sentiran ells amb nosaltres? Què caldrà fer perquè tots ens trobem a gust?

- Fem entrar les emocions. Haureu de parar atenció als vostres sentiments i posar-vos en el lloc de l'altre. Reflexionarem sobre els sentiments que entren en joc en la relació entre joves i grans.



3 Posa't en el lloc d'aquests alumnes i respon.

- Quines necessitats emocionals poden tenir les persones grans? _____
- Com els pot afectar la vostra visita? _____
- Com et sents abans d'anar a visitar els avis? _____
- Com t'agradaria sentir-te durant la visita? I després? _____

4 Escriu sis valors que creus que farien que tots, joves i grans, us sentíssiu a gust.





Arribem a un acord

Ara que ja sabem alguna cosa més en relació a la gent gran i som conscients dels sentiments que poden entrar en joc durant la visita a la llar, és hora d'arribar a un acord i establir normes que facin que la trobada sigui tot un èxit.

De fet, les normes són com carreteres que faciliten la comunicació. Però uneixen persones i no poblacions. A la majoria de lleis i normes, s'hi arriba per consens. La comunitat es posa d'acord i estableix pactes després d'escoltar els diversos punts de vista.

ACTIVITATS

→ ENS POSEM EL BARRET... blau

PAS 3: Arribem a una conclusió

Què podem concloure en funció del que sabem de la gent gran? Quines són les normes de conducta que haurem de respectar perquè la visita sigui un èxit? Com garantirem que es respectin les normes acordades?

- Ens posarem el barret blau, el de la síntesi i les conclusions. Recordeu que, després de compartir la informació, haureu d'arribar a un consens sobre les cinc normes a seguir.



- 5** Redacta les cinc normes a què heu arribat per consens.

Les cinc normes de convivència amb la gent gran són...

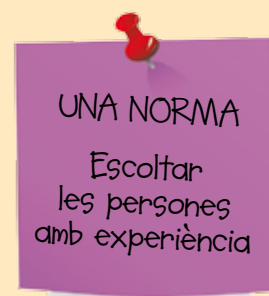
- 6** Proposa una manera de garantir que es respectin aquestes normes.

LLIGANT CAPS

7 Completa el resum del que has après amb les paraules següents:

benestar • entesa • societat • normes • convivència • tots • consens • lleis • lliures

- Les _____ i les normes que ens posem ens han de facilitar la _____ entre totes les persones que formem part de la _____.
- Les lleis i les _____ ens fan ser més _____ perquè ens ofereixen un marc d'acció que vetlla pel _____ de tots.
- Les lleis i les normes socials són fruit d'un _____ a què arribem entre _____. Expressen el desig d'_____.



→ ENS POSEM LES SABATES! Passem a l'acció!

Aplica el que has après amb relació a les normes de convivència amb la gent gran i respon.

- A quines persones del teu entorn t'agradaria aplicar les normes de convivència anteriors?

- En què podria millorar la vostra relació?





Després d'establir les normes de convivència amb els avis, ara toca pensar en el regal que els volem fer. Haurem de decidir-ho entre tots.

Prendre decisions no sempre és fàcil. Cal ser conscients dels motius que ens guien i tenir en compte les possibles conseqüències dels nostres actes.

Us sembla que, abans de decidir quin regal fem als avis, ens entrenem en l'art de decidir?

Al llarg del dia, prenem moltes decisions per fer front als reptes que se'ns plantegen, com ara: *Esmorzo amb la família o m'enduc l'esmorzar?* Prenem decisions constantment, però abans de prendre-les cal sospesar-ne les conseqüències: *M'he llevat tard. Si m'assec a taula a esmorzar trigaré més temps. Però, ben mirat, m'agrada més estar amb la família i començar el dia amb bon peu. Esmorzaré amb ells i ja m'afanyaré després!*

Hi ha decisions, com les anteriors, que no semblen excessivament importants, però, ben mirat, sí que ho són. La suma de les petites decisions de la nostra vida fa que l'orientem en una direcció o una altra i són un reflex dels nostres valors. Cal que en prenguem consciència i fem una bona tria dels valors que ens donem per viure.



ACTIVITATS

- 8** Relaciona cadascun dels reptes quotidians següents amb la possible conseqüència, la decisió final i el valor que defensa. Escribe el nombre que correspon dins de cada cercle.

El repte	La possible conseqüència	La decisió	El valor
1 Prenc la llet freda o l'escalfo?	☐ Si li envio un missatge sabrà que m'importa i si no, pensarà que passo d'ella.	☐ Hi aniré caminant.	☐ L'estalvi
2 Agafo l'autobús o hi vaig caminant?	☐ Si em tallo els cabells no trigaré tant a assecar-me'ls, però no sé si m'agradaré.	☐ L'hi enviaré.	☐ L'amistat
3 Li envio un missatge o no l'hi envio?	☐ Si prenc la llet freda empitjoraré el refredat.	☐ L'escalfaré una mica.	☐ La salut
4 Em tallo els cabells o els deixo créixer?	☐ Si llenço la pila a les escombraries, no vindrà d'aquí, però si tothom fes el mateix, quin desastre!	☐ Els deixaré créixer una mica més.	☐ La cura del medi ambient
5 Llenço la pila a les escombraries o la reciclo?	☐ Si agafo l'autobús em costarà diners i l'escola no és gaire lluny.	☐ La llençaré al pot amb les altres i la duré a reciclar un cop sigui ple.	☐ L'autoestima

- 9** Recorda algunes de les decisions que has pres avui abans d'arribar a l'escola i descriu-les. Després, segueix la llegenda i puntua cada decisió d'1 a 5.

Molt bona	Bona	Regular	Dolenta	Molt dolenta
5 punts	4 punts	3 punts	2 punts	1 punt

☐

☐

☐

☐

☐

- 10** Decideix quin valor guiarà aquest metge a l'hora de parlar amb el pacient. Completa la bafarada amb el que diu en funció del valor escollit. Comparteix i compara la situació que has imaginat amb els teus companys. Traieu-ne conclusions.



NOM DEL VALOR: _____



Quin bon regal!

Fer un regal és un acte de generositat i una mostra d'afecte. Els regals són voluntaris i desinteressats. Massa sovint, quan fem regals, però, pensem més en les nostres preferències que no pas en les de la persona a qui volem fer l'obsequi. A l'hora de fer un regal cal:

1. Pensar en la persona que el rebrà i tenir la intenció de fer-la feliç.
2. Decidir l'obsequi en funció dels seus gustos.
3. Buscar un moment adequat per oferir-li el regal i mostrar-nos amables.

L'OBJECTIU ➔ Escollir un bon regal per dur a la llar d'avis

ACTIVITATS

➔ ENS POSEM EL BARRET... verd

PAS 1: Fem una bona proposta de regal

Quin regal podem fer als avis que sigui original i els agradi? Preferiran un regal material o un d'immaterial? Que el puguin reconèixer o que els sorprengui?

- Ens posarem el barret verd, el de la creativitat. Recorda que has de ser original i que et pots arriscar i ser agosarat.



11 Dibuixa i descriu el regal que proposes.

El regal que proposo	

→ ENS POSEM EL BARRET... negre

PAS 2: Comprovem si la proposta és viable i adient

El regal proposat és factible? És adient per a la gent gran? Els agradarà?

- Ens posarem el barret negre. És el prudent. Penseu si la proposta es pot portar a la pràctica i valoreu si els farà feliços. Recordeu que ara sou cautelosos i realistes.



12 Respon:

- Podem fer el regal en el temps i amb els mitjans de què disposem?

- S'adapta a les característiques de la seva edat? Per què?

LLIGANT CAPS

13 Completa el resum del que has après amb les paraules següents:

decisiones • valors • criteris • conseqüències • aturar-se • pensar • regal • conèixer

- Tots els actes tenen _____. Per això, abans de decidir cal _____ i _____.
- Els _____ són _____ que guien les nostres _____ i accions.
- Fer un bon _____ implica _____ els gustos de la persona que el rebrà.

→ ENS POSEM LES SABATES!

Passem a l'acció!

Aplica el que has après i fes un regal a una persona estimada.

- A qui t'agradaria sorprendre amb un regal? Per què?

- Com creus que serà rebut el teu regal? Com beneficiarà la vostra relació?





Que contents han estat els avis amb la nostra visita! Tots els nostres dubtes s'han esvaït quan hem vist la cara de felicitat que feien només d'entrar. El regal els ha fet molta il·lusió i, passats els primers deu minuts, ja semblava que ens coneixiem de tota la vida. Ha estat una de les millors sortides que hem fet i segur que hi tornarem. De fet, ja ens han dit que ens esperen. Tots hem coincidit que les normes que havíem establert prèviament han contribuït a l'èxit de la visita a la llar d'avis. Per això, hem decidit revisar les normes de l'escola per veure si aconseguim generar un clima de convivència entre nosaltres tan càlid i afectuós com el que es va crear amb ells.

L'OBJECTIU ➔ Descobrir que ser lliure implica ser responsable

ACTIVITATS

➔ ENS POSEM EL BARRET... negre

PAS 1: Valorem el grau de respecte de les normes

Tenim presents els drets i els deures a l'escola? Acostumem a respectar-los? Què passaria si ningú no en fes cas? Quins ens costen més de respectar? Quins cal revisar o afegir?

- Ens tornem a posar el barret negre per ser crítics amb nosaltres mateixos i sincers a l'hora de reconèixer el que no va prou bé.



- 14** Entre tots completeu la llista de drets i deures que regulen la bona convivència a l'escola. Allargeu-la tant com us sembli.

Puntua d'1 a 5 el teu grau d'acompliment seguint aquest criteri: *Respectes aquests drets i deures?*

- 1 = mai
2 = gairebé mai
3 = de vegades sí, de vegades no
4 = normalment sí
5 = sempre

Dret	Deure	Punts
Expressar les meves opinions.	Escollar les opinions dels altres.	
Ser tractat amb afecte i respecte.	Tractar els altres amb afecte i respecte.	
No ser agredit físicament ni verbalment.	No fer ús de la força física ni verbal.	



A cada dret, un deure

El joc de la democràcia funciona de manera semblant al dòmino: els jugadors van encaixant la meitat de la seva peça amb la meitat de la que correspon a un altre jugador. Així, el joc avança.

En les normes democràtiques, a cada dret li correspon un deure. Per exemple: al dret de ser escoltats correspon el deure d'escoltar els altres. La bona convivència avança a mesura que tots respectem drets i deures.

- 15** Imagina què passaria si, a l'hora d'esbarjo, ningú no respectés els drets i deures de la llista anterior i què passaria si tothom ho fes. Dibuixa l'escena i incorpora-hi bafarades, si cal.



Quin caos!



Quina harmonia!

→ ENS POSEM EL BARRET... blau

PAS 2: Extraïem conclusions

Quins drets i deures hem afegit a la llista anterior? Quins ens semblen més rellevants i caldria tenir en compte? Sumant les puntuacions obtingudes, quins han estat els drets i deures que han obtingut la puntuació més alta? I la més baixa? Per què ens hauríem de felicitar i què hauríem de canviar?



- 16** Escriu el dret i el deure que més respecteu i els que menys.

Ens cal fer-ho millor	Ho estem fent bé



La visita a la llar m'ha fet pensar. Per això he decidit anar a veure més sovint la besàvia Mercè, que viu en una residència. Els pares hi van sovint i crec que jo també ho hauria de fer. Ella diu que allà la cuiden molt bé i que s'hi troba a gust. Deu ser veritat perquè, quan ens veu arribar, la trobem somrient. Té dificultats per caminar i ja no és tan autònoma com temps enrere, però té encara el cap molt clar i li encanta recordar un i altre cop les entremaliadures que jo feia quan era petita. Diumenge hi aniré!



Dies enrere, el pare ens van reunir a la mare i a mi per parlar-nos dels avis. Ens va preguntar què ens semblaria que els proposéssim venir a viure amb nosaltres. Ens va semblar una gran idea. El que no ens podíem imaginar és que no compartien el nostre entusiasme. Avui, ens han dit que preferien seguir vivint a casa seva i mantenir la seva autonomia. I hi han afegit: "Sou molt macos i divertits, però també una mica atabaladors!"

L'OBJECTIU ➤ Descobrir que la meua llibertat acaba on comença la de l'altre

ACTIVITATS

➔ ENS POSEM EL BARRET... vermell

PAS 1: Explorem els límits de la llibertat

Què passaria si sempre diguéssim o féssim el primer que ens passés pel cap? Podríem ferir o incomodar els altres? Actuar amb sinceritat i espontaneïtat és sempre actuar bé? Quan cal posar fre a la sinceritat i a l'espontaneïtat? Per què cal posar-se en el lloc de l'altre abans de parlar o actuar?



17 Digues com se sentiria la besàvia Mercè si la seva néta, la Marta...

- **digués:** «Per venir-te a veure, he renunciat a anar al cinema amb els meus companys. Ja m'ho pots agrair!»

- **fes** una gracieta i li prenguéss el caminador fent el pallaso.

→ ENS POSEM EL BARRET... blau

PAS 2: Definim conceptes

Distingim els conceptes llibertat, autonomia i responsabilitat? Sabem aplicar-los en diferents situacions? Ens sentim lliures, autònoms i responsables? Per què?

- Transferim els coneixements adquirits i analitzarem els casos de la besàvia i dels avis de la Marta.



18 Diques si cada afirmació és certa (C) o falsa (F).

- ☐ Ningú no obliga la Marta a visitar la besàvia. Decideix fer-ho fent ús de la seva llibertat.
- ☐ La besàvia actua amb responsabilitat perquè rebutja el caminador.
- ☐ Els avis no volen anar a viure amb els fills perquè defensen la seva autonomia.

LLIGANT CAPS

19 Completa el resum del que has après amb les paraules següents:

deures • llibertat • dret • responsabilitat • autonomia • democràcia

- En _____ cal respectar els drets i els _____. A cada _____ correspon un deure.
- El límit de la meua llibertat és la _____ de l'altre.
- Actuem amb _____ quan assumim les conseqüències de les nostres decisions i accions.
- A mesura que ens anem fent grans, guanyem en _____, és a dir, som capaços de valdre'ns per nosaltres mateixos.

→ ENS POSEM LES SABATES!

Passem a l'acció!

Elaboreu un cartell amb la llista de drets i deures que acordeu respectar i pengeu-lo en un lloc visible de l'aula. Revisau mensualment si els esteu complint.

- Quin problema de convivència a classe t'agradaria que desaparegués per sempre? Per què?

